

Отже, саморегуляція є інтегративною і багаторівневою характеристикою, яка позначає здатність людини керувати всіма видами активності. З огляду на представлені вище міркування простежуються відмінності в розумінні суті й функцій саморегуляції у вітчизняному і зарубіжному психологічному дискурсі. Зокрема, у зарубіжній науковій літературі саморегуляція зазвичай розглядається як адаптивна характеристика, що сприяє усвідомленню проблеми і коригуванню поведінки відповідно до конкретної потреби. Вітчизняна психологічна наука наділяє саморегуляцію мобілізуючою й організуючою функцією, що об'єднує зусилля для досягнення результату.

Для організації поведінки людини в ситуації невизначеності значущою стає смислова саморегуляція. Цінності та смисли як системотвірне ядро особистості, визначають зміст та характер її поведінки в ситуації невизначеності.

DOI: 10.5281/zenodo.4399120

Гапоненко Д. І.

ПОПУЛЯРНІСТЬ І ДОВІРА ДО ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З кожним роком сучасне суспільство стає все більш інформаційним, а невпинний розвиток технологій значно прискорив процес поширення та створення інформації. Все це, безумовно, спрощує життя людей і робить його більш комфортним, але й породжує нові ризики і небезпеки, а саме: низька якість контенту, фейки, маніпуляції та інформаційні війни. У зв'язку з цим важливого значення набуває проблема інформаційної безпеки, одним з елементів забезпечення якої є регулярний соціологічний моніторинг уподобань і довіри населення до різних мас-медіа джерел.

Усе це зумовило значний теоретичний і практичний інтерес науковців до вказаної проблеми. Так, різним аспектам інформаційної безпеки присвячені дослідження І. Бондар, Р. Проданюк, О. Золотар, В. Богдановича, В. Боровича, Є. Марка та ін. Питання ведення інформаційної війни проти України

висвітлені у працях Ю. Горбаня, Г. Сасин, Н. Аксьонової та ін. Не залишилася дана проблема і поза увагою таких провідних соціологічних служб, як Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) і Український центр економічних та політичних досліджень імені О. Разумкова, які проводили вивчення громадської думки на замовлення ГО «Детектор Медіа». Проте, проблема популярності і довіри населення до джерел інформації залишається малодослідженою на регіональному рівні, особливо у прикордонних областях України.

Наше дослідження було проведене з 28 вересня по 12 жовтня 2019 р. Методом персонального інтерв'ю опитано 500 респондентів за пропорційною стратифікованою вибіркою репрезентативною для населення Чернігівської області за статтю, віком і місцем проживання. Статистична помилка вибірки з рівнем довіри 95% не перевищує 4,4%.

Було встановлено, що лідером серед джерел, з якого населення Чернігівської області отримує найбільше інформації про події в Україні і світі, залишається телебачення (43,6%), проте його все більше наздоганяє Інтернет, про перевагу якого вказали 36,4% респондентів, а от такі традиційні засоби мас-медіа як радіо і газети обрали лише близько 5% опитаних. Усі інші або не визначилися, або не цікавляться подіями, що відбуваються у житті країни.

Проте, якщо у загальному розрізі відрив між двома лідерами суспільних уподобань не значний, то ситуація принципово змінюється, якщо подивитися на неї у контексті окремих вікових груп. Так, для молоді у віці від 18 до 29 років Інтернет став чи не єдиним джерелом інформації (88,2%), у той час, як на долю телебачення припадає лише 8,8%. У віковій групі 30 – 44 роки перевага також залишається за Інтернетом, проте, показник вже не такий суттєвий – 56,7% проти 33,1%. Що стосується дорослого населення, то ситуація має практично дзеркальний вигляд – 56,3% респондентів у віці 45 – 59 років переважно отримують інформацію по телебаченню і 29,4% – з Інтернету, а для людей пенсійного віку ці показники становлять – 73,7% і 9,9% відповідно.

Щодо розподілу за населеними пунктами, то у містах обласного підпорядкування мешканці найбільше інформації отримують з Інтернету (48%), а от у районних центрах і у селах на перше місце виходить телебачення – 48% і 54,7% відповідно. Насамперед, такі результати викликані недостатнім покриттям Чернігівської області як дротовим, так і мобільним Інтернетом, не кажучи про те, що у багатьох прикордонних населених пунктах національні мережі взагалі не працюють.

Не менш важливим аспектом дослідження було виявлення яким саме різновидом телебачення користуються респонденти. Так, найбільш популярними в області виявилися цифрові приймачі Т2, які встановлені у 42,6% респондентів; на другому місці – супутникові ресивери – 32,2%; до послуг кабельних операторів звернулися 21,4% опитаних; натомість на долю Інтернет телебачення припадає зовсім незначний відсоток користувачів – 3,8%.

Разом з тим, низький показник Інтернету в сегменті телебачення пояснюється тим, що з кожним роком усе більш інформаційно насиченими стають соціальні мережі, що у повній мірі задовольняє значну частину аудиторії. Що стосується популярності останніх, то ми задали респондентам питання: «Якою соціальною мережею Ви користуєтеся найчастіше?» в результаті Facebook назвали 41,6% опитаних, на долю Instagram припало 11,6%, решта Інтернет спільнот, разом із забороненими «В Контакте» (рос.) і «Однокласники» (рос.) набрали менше 2%, а понад 40% респондентів зазначили, що не користуються соціальними мережами.

Що стосується довіри населення до джерел інформації, то тут ситуація виявилася доволі неоднозначною. Так, телебаченню довіряє 27,6% опитаних, Інтернету – 21%, а 36,8% респондентів не змогли відповісти на це питання, або вказали, що не довіряють жодному з них.

Не менш важливим аспектом оцінки інформаційного середовища області є його зручність. За цим показником Інтернет практично зрівнявся з телебаченням – 38,6% проти 39,6%. Причому, під зручністю респонденти частіше вказували можливість переглядати новини у будь-який час, незалежно від

місця знаходження, а не підлаштовуватися до розкладу передач певного телеканалу.

Таким чином, лідером серед мас-медіа, з якого мешканці Чернігівської області отримують найбільше інформації про події в Україні і світі залишається телебачення, проте отримані в ході дослідження результати, дають змогу стверджувати, що з кожним роком частка Інтернету буде невинно зростати. Щодо таких джерел як радіо і преса, у традиційному розумінні, то вони будуть поступово зникати, а та їх частина, яка змогла адаптуватися до сучасних викликів, успішно переходить до віртуального простору, тим самим збільшуючи його частку.

DOI: 10.5281/zenodo.4399122

Гасцаб О. В.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ПРИЧИНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Девіантна поведінка, що визначається як порушення соціальних норм, в останні роки має масовий характер, і це поставило цю проблему в центр уваги соціологів, психологів, медиків, працівників правоохоронних органів. Зростає кількість підлітків, які вживають алкоголь та легкі наркотики, палять, чинять кримінальні дії. Все більше підлітків орієнтуються на молодіжні соціальні мережі, які пропагують легкі наркотики, алкоголь тощо. Це змушує задуматися, адже від того, чим займається підліток у вільний час, як організовує своє дозвілля, залежить подальше формування його особистісних властивостей, потреб, ціннісних орієнтацій, світоглядних установок. Адже, крім того, підлітковий вік характеризується проявом талантів, пошуком себе, свого внутрішнього «Я», формуванням у кожного власного уявлення про навколишній світ, а також свободою вибору форми освіти, самостійністю.

Пояснити причини, умови та фактори, що детермінують це соціальне явище, стало нагальним завданням. Його розгляд припускає пошук відповідей на ряд фундаментальних питань, серед яких питання про сутність категорії «норма» (соціальна норма) і про відхилення від неї. У стабільно функціонуючому